

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.
Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правовий захист дитинства

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 08 Право, 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 081 Право, 014 Середня освіта
(код і назва спеціальності)

освітня програма Право, Середня освіта: історія, основи
правознавства та економіки
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

 Мешинь А. С.
(підпис, ініціали, прізвище)

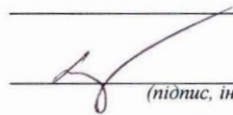
РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всесвітньої історії та
протокол № 8 від 10.09.19 кафедри

Завідувач кафедри
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

 Т. Б. ...
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

Метіль Анастасія Сергіївна, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри української і всесвітньої історії та культури.

Рецензенти програми:

Плахіна Ірина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:4	<i>Лекції:</i>	
	26	6
Модулів:1	<i>Практичні заняття:</i>	
Загальна кількість годин:120		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3,4	<i>Лабораторні заняття:</i>	
Семестр: 5-8	<i>Семінарські заняття:</i>	
	22	6
Тижневе навантаження (год.):	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне:3		
- самостійна робота:5	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
Форма підсумкового контролю:залік		
Мова навчання: українська	<i>Самостійна робота:</i>	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є здійснювані державними і недержавними структурами суспільства організаційні, правові, фінансово - економічні, соціально-психолого-педагогічні заходи щодо забезпечення гарантованих умов життя, підтримки життєзабезпечення і гармонійного розвитку дитини з метою задоволення її потреб та інтересів.

Мета вивчення курсу – проаналізувати основні законодавчі акти по захисту прав дітей та молоді; розкрити зміст законів та підзаконних актів, що стосуються реалізації прав та інтересів молоді; охарактеризувати документи правового поля України, призначені захищати інтереси дітей; виявити механізми формування правосвідомості дітей та учнівської молоді; сформувані у студентів уміння розкривати зміст законів та тлумачити їх на користь прав та інтересів дітей, молоді та їхніх батьків.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Правовий захист дитинства» є:

- розкрити актуальні проблеми соціально-правового захисту дітей в Україні;
- висвітлити принципи та напрями соціально-правового захисту дітей та молоді в Україні;
- окреслити коло знань і навичок, які потрібні фахівцю соціально-педагогічної сфери із соціально-правового захисту особистості;
- формувати гуманістично-орієнтований світогляд майбутнього соціального педагога, який розуміє потреби та проблеми різних соціальних груп дітей та молоді та уміє надавати соціально-юридичну консультацію;
- сформувані у студентів потребу в постійній систематичній самоосвіті та самовихованні як необхідних умовах професійного росту.

Передумови для вивчення дисципліни: «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Соціологія».

Міждисциплінарні зв'язки: «Трудове право України», «Право соціального забезпечення», «Основи ювенальної превенції та юстиції», «Правове регулювання молодіжної політики».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання.

Знання:

- основні механізми діяльності соціального педагога щодо захисту прав учнів;
- особливості захисту прав неповнолітніх нормами законодавства про працю та житло;
- основні документи право захисту дітей у сім'ї та державна допомога окремим категорія дітей;
- нормативні документи про права дитини;
- умови реалізації основних напрямків діяльності соціального педагога щодо захисту прав дітей.

Уміння:

- сформулювати високу правову дієздатність та інтерес до удосконалення загального спілкування, визначити своє місце у правовому полі, а також розвинути право-пізнання;
- розкрити дитині шлях до прийняття та визнання об'єктивної правосвідомості;
- розтлумачити правові акти, права та обов'язки громадянина через свою особисту діяльність у будь-якій сфері людського життя;
- розкрити активну соціалізуючу роль дитини для себе та впевнити у її впливі на суспільний прогрес.

Комунікація :

- показувати уміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

Автономність та відповідальність .

- уміння планувати і організувати свою професійну діяльність.
- відповідальність за прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. самостійне визнання негативних наслідків за скоєння неправомірних дій та/або правопорушень у сфері правовідносин різного виду.
- відповідальність професійного розвитку окремих осіб та/або груп осіб.
- орієнтуватися у законодавчих та підзаконних актах, що визначають порядок суспільних відносин стосовно окремих сфер діяльності суб'єктів правовідносин щодо дітей та молоді, а також підлітків та неповнолітніх;

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття
1	Тема 1. Поняття про права людини. Людина як об'єкт та суб'єкт	4	2	2			6	3	2	1				9

	соціально-правового захисту.													
2	Тема 2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	4	2	2			6							9
3	Тема 3. Методи реалізації прав дитини.	4	2	2			6							9
4	Тема 4. Основні положення Закону України “Про охорону дитинства”.	4	2	2			6							9
5	Тема 5. Теорія та практика соціально-правового захисту дітей	6	4	2			6	4	2	2				9
6	Тема 6. Нормативні документи щодо захисту прав дитини.	4	2	2			6	2	1	1				9
7	Тема 7: Поняття охорони дитинства.	4	2	2			6	2	1	1				9
8	Тема 8: Соціально-правовий захист дітей в Україні	4	2	2			6							9
9	Тема 9: Особисті немайнові права дитини.	2	2				5	1		1				8
10	Тема 10: Майнові права дитини.	4	2	2			5							8
11	Тема 11: Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	4	2	2			5							8
12	Тема 12: Право на працю.	4	2	2			5							8
	Проміжний контроль						4							4
	Разом:120	48	26	22			72	12	6	6				108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Поняття про права людини. Людина як об’єкт та суб’єкт соціально-правового захисту.

Значення поняття «право». Виникнення прав людини. Принципи та основні характеристики прав і свобод людини. Три покоління прав людини. Соціально-правовий захист як проблема. Особистість як об’єкт соціального захисту. Чи народжується людина вже з правами.

Тема 2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.

Юридична сутність і засади прав дитини. Основні юридичні документи України стосовно прав дитини. Суб’єкти реалізації прав особистості (дитини) в галузях законодавства України. Механізми контролю дотримання прав особистості (дитини). Моральні принципи і норми, їхня роль в формуванні особистості; традиції в їх реалізації.

Тема 3. Методи реалізації прав дитини.

Сфери дії соціального педагога як виконавця охоронно-захисної функції. Технологія роботи соціального-педагога у випадку виявлення ризику або порушення прав дитини. Форми та методи роботи, порядок взаємодії з іншими відповідальними суб'єктами. Планування та оцінка соціально-правової діяльності соціального педагога.

Тема 4. Основні положення Закону України “Про охорону дитинства”.

Характеристика понять “дитина”, “дитинство”, “захист дитинства”, “охорона дитинства”. Актуальність проблематики охорони дитинства на сучасному етапі. Основні принципи охорони дитинства. Система заходів щодо охорони дитинства. Організація охорони дитинства на сучасному етапі. Характеристика структурних компонентів Закону України “Про охорону дитинства”.

Тема 5. Теорія та практика соціально-правового захисту дітей.

Соціально-правовий захист особистості дитини у діяльності соціального педагога. Міжнародні правові механізми захисту прав і свобод людини і громадянина. Світова історія та практика соціально-правового захисту дітей: вступ до проблеми. Реалізація прав та інтересів дітей в Україні. Правовий захист дітей від насильства та жорсткого поводження. Соціально-правовий захист молоді в Україні.

Тема 6. Нормативні документи щодо захисту прав дитини.

Характеристика нормативно-правових актів та міжнародних договорів. Загальна характеристика Декларації прав людини, Декларації прав дитини та Конвенції ООН про права дитини.

Тема 7. Поняття охорони дитинства.

Характеристика понять “дитина”, “дитинство”, “захист дитинства”, “охорона дитинства”. Актуальність проблематики охорони дитинства на сучасному етапі. Основні принципи охорони дитинства. Система заходів щодо охорони дитинства. Організація охорони дитинства на сучасному етапі. Характеристика структурних компонентів Закону України “Про охорону дитинства”.

Тема 8. Соціально-правовий захист дітей в Україні.

Соціально-правове забезпечення тендерної рівності. Правовий захист дітей від насильства та жорсткого поводження. Соціально-правовий захист сімей з дітьми у контексті сучасної соціальної політики в Україні. Практика реалізації соціальним педагогом і соціальним працівником правозахисної функції. Соціально-правовий захист дітей з вадами у психофізичному розвитку.

Тема 9. Особисті немайнові права дитини.

Поняття особистісних прав, їх значення для соціалізації дитини. Поняття життєвих потреб та законних інтересів в галузі особистісних прав дітей. Політичні права дитини. Право дитини на сімейне виховання та всебічний розвиток. Права особистості на охорону здоров'я. Право на освіту. Забезпечення прав дитини з обмеженими функціональними можливостями в галузі освіти. Право на спілкування та особисте життя.

Тема 10. Майнові права дитини.

Право власності. Дитина і власність: потреби і дієздатність в їх задоволенні. Поняття «житло», форми власності, способи забезпечення права власності дитини на житло. Захист житлових прав дітей під час операцій з нерухомістю. Поняття «бездомність», «безпритульність», їх причини та способи реєстрації. Суспільне вирішення проблеми щодо забезпечення соціальним житлом певних категорій населення.

Тема 11. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.

Обставини, за яких неповнолітня особа може бути затримана\арештована. Права дитини при затриманні\арешті. Звинувачення: порушення, проступок, злочин. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх. Права дитини під час слідства та судового процесу. Покарання дитини. Реабілітація та ресоціалізація. Вік, з якого настає відповідальність.

Тема 12. Право на працю.

Право на працю. Способи реалізації дитиною права на працю. Оформлення трудових відношень: трудовий договір, угода (контракт), цивільний договір. Прояви порушень права дітей на працю. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з молодими безробітними.

5.2. Тематика семінарських занять.

1. Поняття про права людини. Людина як об'єкт та суб'єкт соціально-правового захисту.
2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.
3. Методи реалізації прав дитини.
4. Основні положення Закону України "Про охорону дитинства".
5. Теорія та практика соціально-правового захисту дітей.
6. Нормативні документи щодо захисту прав дитини.
7. Поняття охорони дитинства.
8. Соціально-правовий захист дітей в Україні.
9. Майнові права дитини.
10. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.
11. Право на працю.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		д\ф	з/в	
	Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю: <ul style="list-style-type: none"> - опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до семінарських занять; - підготовка до проміжного контролю.	30	38	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять
		11	15	
		15	15	
	Виконання індивідуальних завдань: <ul style="list-style-type: none"> - підготовка індивідуального науково-дослідного завдання (тези доповідей, наукова стаття); - складання термінологічного словника; - написання реферату; - підготовка до презентації результатів дослідження.	42	70	Індивідуальне науково-дослідне завдання (тези доповідей, наукова стаття). Термінологічний словник Реферат Презентація
		10	20	
		10	15	
		12	15	
		10	20	
	Разом	72	108	

Орієнтовний перелік тем для виконання самостійної роботи:

1. Право на повноцінне життя неповноцінної в розумовому або фізичному розвитку дитини.
2. Право на охорону здоров'я.
3. Право знати свої права та обов'язок.
4. Право на правову допомогу.
5. Право на належне життя дитини-біженця.
6. Поняття про права дитини. Обов'язок людини
7. Умови реалізації основних напрямків діяльності соціального педагога щодо захисту прав дітей.
8. Конвенція ООН про права дитини – основний документ, який визначає права дитини.

9. Право на захист дітей у сім'ї.
10. Особливості захисту прав неповнолітніх нормами законодавства про працю.
11. Основні правові норми щодо прийняття дітьми громадянства. Закон України "Про громадянство України".
12. Служба у лавах Збройних Сил України — обов'язок кожного чоловіка
13. Основні форми діяльності соціального педагога щодо захисту прав учнів школи.
14. Умови реалізації основних напрямків діяльності соціального педагога щодо захисту прав дітей.
15. Виникнення та розвиток ідеї прав людини.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою та першоджерелами, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота складається з 5 тестів, які містять лише одну правильну відповідь та 2 теоретичних питань.

Приклад:

1 варіант

Тестові завдання

1. У яких статтях Конвенція ООН про права дитини викладені права на висловлення власних поглядів, думок, свободу сповідання релігії, доступ до збору і поширення інформації:

- а) у 1-4 статтях частини I;
- б) у статтях 5-11 частини I;
- в) у статтях 12-17 частини I;
- г) у частині II, до якої входять 42-45 статті.

2. Закон України «Про охорону дитинства» прийнятий...?

- а) 2001 р.;
- б) 2000 р.;
- в) 2002 р.;
- г) 1999 р..

3. Зазначте вік, до якого згідно Конвенції про права дитини людина вважається дитиною:

- а) 16 років;
- б) 18 років;
- в) 21 рік;
- г) 14 років.

4. На одну дитину-сироту пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається у розмірі:

- а) 45 відсотків пенсії за віком померлого годувальника;
- б) 50 відсотків пенсії за віком померлого годувальника;
- в) 55 відсотків пенсії за віком померлого годувальника;
- г) 60 відсотків пенсії за віком померлого годувальника

5. Метою соціального захисту є:

- а) надання кожному членові суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової належності, можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності;
- б) підтримання стабільності в суспільстві;
- в) попередження соціальної напруженості, яка виникає у зв'язку з майновою, расовою, культурною, соціальною нерівністю, знаходить вияв у страйках, актах громадянської непокорності, сутичках між окремими групами населення;
- г) усі відповіді правильні.

Теоретичні питання:

- 1. Соціально-правовий захист як проблема.
- 2. Основні принципи охорони дитинства.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Тези доповідей	5
Термінологічний словник	5
Реферат	5
Презентація	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (проектор), комп'ютер (ноутбук) для використання нормативної електронної бази.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Основні джерела:

1.1. Нормативна база :

- Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598.
- Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26 – Ст. 131.
- Закон України «Про охорону дитинства». – Відомості Верховної ради 2001р., № 30, ст. 142.
- Декларація прав дитини. Проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року.
- Закон України " Про державну таємницю" від 21.09.99 р. № 1079-XIV. – К.: Ліга, 1999. 13. Закон України "Про біженців" // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – № 47. – ст. 250.
- Закон України "Про громадянство України" // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – № 13. – ст. 65.
- Загальна декларація прав людини. Проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року.

1.2. Основна література:

1. Гардецький О. Захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування // Вісн. прокуратури.– 2006.– № 1.– С. 12–17.
2. Глушко В. Міжнародний День захисту дітей//Позакласний час. - 2004. - № 9-10. - С. 91-92
3. Гончарова Т. Дитячі громадські організації України - на захисті прав та інтересів дітей //Початкова школа. - 2000. - № 8. - С. 11-16
4. Качан Л. Соціальний захист дітей-інвалідів в Україні //Соціальний захист. - 2000. - № 7. - С. 34-36
5. Качан, Лідія. Державна допомога на дітей //Соціальний захист. - 2005. - № 2. - С. 12-15
6. Корнякова Т. Захист прав дітей – пріоритетний напрям наглядової діяльності // Прокуратура. Людина. Держава.– 2005.– № 11.– С. 20–28.
7. Мироненко В. Захист інтересів дітей у разі розірвання батьками шлюбу //Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 2. - С. 99-102.
8. На захист прав дітей // Уряд. кур'єр.– 2006.– 8 лип.– С. 4.
9. Полякова О. Державна підтримка інвалідів з дитинства та дітей-інвалідів //Соціальний захист. - 2006. - № 1. - С. 9-10
10. Права дітей з особливими потребами: Посіб.-довід. нормат.-правових док.– К.: РНЦ «ДІНІТ», 2002.– 249 с.
11. Теорія держави і права: Навч. посіб / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С.Л . Лисенкова, В .В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2002.– 368 с.
12. Український педагогічний словник / За ред. С. Гончаренко – К., 1997. – 376 с.
13. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник / О. Ф. Фрицький. – К. :Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
14. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країни: Підручник. / В. М. Шаповал – К. : АртЕк, Вища шк., 1998. – 264 с.
15. Шевченко В. Г. Соціальна безпека і соціальний захист / В. Г. Шевченко //Соціальний захист, 2008. № 8.
16. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2002. – 544 с.
17. Делор Ж. Освіта – справжній скарб / Делор Ж. // Шлях освіти. – 2007. – №3. – С. 2- 5.
18. Державна національна програма «Діти України». 8. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття»
19. Европейская Конвенция о защите прав человека и основных свобод и дополнительные протоколы. – М. : Норма, 1996.
20. Європейська конвенція про громадянство Страсбург, 6 листопада 1997 року // СД Законодавство України.
21. Теорія держави і права: Навч. посіб / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С.Л . Лисенкова, В .В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 368 с.
22. Український педагогічний словник / За ред. С. Гончаренко – К., 1997. – 376 с.
23. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник / О. Ф. Фрицький. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 536 с.
24. Ціннісні парадигми освіти. – Х. : Основа, 2004. – 128 с.
25. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країни: Підручник. / В. М. Шаповал – К. : АртЕк, Вища шк., 1998. – 264 с.
26. Шевченко В. Г. Соціальна безпека і соціальний захист / В. Г. Шевченко // Соціальний захист, 2008. № 8.
27. Основи соціально-правового захисту особистості : навчальний посібник / уклад. Г. В. Бондаренко. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – 108 с.;

28. Капська, А. Й. Соціальна робота : навч. посібник / А. Й. Капська. – К. : Слово, 2011. – 400 с.;
29. Ковчина І. Основи соціально-правового захисту особистості [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. "соціальний педагог" / [І. М. Ковчина] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - 296 с.
30. Ковчина І. М. Актуальні проблеми соціально-правового захисту населення [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціалізації "Соціальноправовий захист населення" / І. М. Ковчина, М. В. Черненко, І. Ю. Радчук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. - 115 с.
31. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності соціальний педагог / за заг. ред. докт. філос. наук, проф. А. О. Ярошенко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 297 с.
32. Карпачова Н.І Стан дотримання та захисту прав дитини в Україні: Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. До 20-річчя ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини. – К., 2010. – 230 с.
33. Бурак В. Я. Питання самозахисту трудових прав і законних інтересів працівників у проекті Трудового кодексу./ В.Я. Бурак// Соціальне право України: науковий збірник / Чернігівський державний технологічний університет. Українська асоціація фахівців трудового права. – Чернігів.: Чернігівський державний технологічний університет, 2013. - №4 – С. 72-82.
34. Правове регулювання соціального обслуговування населення в сучасних умовах: проблеми теорії та практики: Монографія / В.О. Гончаров, С.М. Прилипко, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко; За наук. ред. проф. Ярошенка О.М. – Харків: Юрайт, 2012. – 312 с.

1.3. Інформаційні ресурси:

Офіційні сайти державних органів:

www.rada.gov.ua/laws - офіційний сайт Верховної Ради України

www.court.gov.ua/dsa - сайт Державної судової адміністрації України

<http://nsj.gov.ua/ua/about/regulations/> - сайт Національної школи України

<https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch> - сайт Кабінету Міністрів України

<https://www.president.gov.ua/documents/all> - сайт офіційного представництва президента України

Електронні бібліотеки:

<http://www.nbu.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.